ב **המנמר**. מלקט שדהו מקומות מקומות דמחזי כמנומר. לשון ונמר מצרפתורמיו (ירמיה יג), שקנר המנומה שמצטלה לשון לשון נשדה: **ושייר קלחים לחים**. לומן שלא נתבשלו: **נותן פאה מכל אחד ואחד**. כשמוכר ללקט הקלחים

לחים שמייר לנמור מפסיק ולאו **וְאַחַת. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים, מֵאֶחָד עַל הַפֵּלֵּ. וּמוֹדִים, שֶׁאִם הָיוּ רָאשֵׁי שׁוּרוֹת מְעָרְבִין, שֶׁהוּא נוֹתֵן פֵּאָה מֵאֶחָד עַל הַכֹּלֵּ: ב הַמְנַמֵּר אֶת שָׁדֵהוּ וְשִׁיֵּר קְלָחִים לַחִים, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, נוֹתֵן פֵּאָה מִכָּל**

ומודים. בית שמאי לגית הלל. ומשכחן כהמי גוונא בפרק ה' דשביעית [משנה ד'] ובמשנה ט' פרק קמא דשבת [ועוד לחמיס] ואע"ג דאין הלכה כבית שמאי ולא נ"מ בהולאתם. וגדולה מזו בפרק ה' דתרומות משנה ד' דפליגי ר"ל ותכמיס אליבא דב"ש וכן בפ"ג דלהלות משנה ג' ועיין רפ"ק דשביעית: **ראשי שורות**. לשון הר"ש למאי דפרשינן דמלנות הס שורות קלה דהוה ליה למימר רלשי מלנות. ויש לפרש דמלשון שדה הלנן [הוא] ע"ש כשמצטלת התבואה מתלנת ומלקטין אותה ולקמן דתנן נמי מלנות הצלים דרכן להלנין ירק שלהן כשמצטלים ועוד לפרש דכל שדה [חוץ משדה המילן נקרא שדה] הלנן ע"ש שהמה זורתת בהן ואין בהן לל כשדה המילן ע"כ: **ב המנמר**. פי' הר"ב שקנר התבואה שמצטלה לשון רלשון. ומפרש בירושלמי מקום הזבלין עולין תחלה. ופירש הר"ם כלומר מקומות המוזבלים יותר בשדה שם התבואה ממהרת לעלות ע"כ. ומעתה במשנה ד' בפרק קמא דתנן התבואה והקטניות בכלל הזה. ובכלל ההוא שלקיטתן כחתת ואפ"ה לא מלינו פטור מפאה השדה שלא מזבל בשיווי וממהרת במקומות המוזבלים משום דמ"מ כל קלא וקלא לקיטתו כחתת. ואין גרעין מצטבל קודם לגרעין והכי נמי בפ"ב גבי אינו מפסיק לאילנות. וזה ידוע שאילנות שהן לפי' ממין אחד אינם מצטלים כאחד. אלא דלקיטתן כאחת היינו לאפוקי תחנה וכיוצא בה שלקיטת פירות האילן האחד אינם כאחת ורלויה לדברי מהירושלמי שהביא הר"ם במשנתנו לענין שבת ואהדל שמואל אמר מפני שאין הרלשון ממתין לאחרון שבהן וכו' על דעתיה דשמואל מפרש מכל קלא וקלא ע"כ הא קמן דלאו בתר שדה אזלינן אלא בתר קלחין. [ועיין לקמן בד"ה מכל אחד וכו' הר"י פליג והכי קיימא לן ומדשמואל נשמע לר"י שפ"ה לומר שחלוקים הס בשאילות]: **רבי עקיבא אומר נותן פאה מכל אחד ואחד**. פי' הר"ב כשמוכר ללקט הקלחים לחים שמייר וכו' והוא לשון הר"ם. והוא שיטת הרלב"ד בהשגותיו פ"ג מהמ"ע שכתב שהמחלוקת אינו אלא על המשוייר לבדו. וכתב עוד וז"ל מ"מ מן הלא המשוייר נוטל מאחד על הכל בכל עניו על מה שליקט ועל מה שמייר כדברי חכמים ע"כ. ועיין במשנה ד'. ואע"ג דלהרמב"ם בשיבורו שטה אחרת בכל זה אני לא נאחי להלאות המעיין בפירושים שויס בהמשנה

פירוש המשניות להרמב"ם

מכל אחד ואחד וכן אם היו יותר קרובים מזה אין שם מחלוקת שהוא מוציא פאה מאחד על הכל [ופירוש ראשי שורות מעורבין הואן תסן ... ראס אלצפוף מכתלטק]. **ב מנמר**. הוא שיזרע מקומות מקומות מן

מלאכת שלמה

נג"ע להיות מכניסין זרעים בין האילנות: **ב המנמר וכו'**. כעורך המנמר פי' הזורע שדהו מינים הרבה. וי"ע קורר מקום ומינים מקום כמו עור הנמר שים בו גוונים הרבה. ע"כ. והירושלמי מפרש לפי שים בשדה מקומות מוזבלין יותר בשאר המקומות התבואה מתצטלת תחלה ופי' הר"ם שירלי"ו ז"ל דלהכי תני מנמר ולא תני הנומר. ע"כ. ופי' הר"ם והרע"ב ז"ל קלחים לחים. שאם נתבשלו כל צרכן לכ"ע ותכמיס ר"ע שבר לאו אתחלתא דקילרה הוא עדיין לחים נחלקו ר"ע ותכמיס ר"ע שבר לאו אתחלתא דקילרה היא ונותן פאה על מה שקנר עתה ופאה אחרת כשיגמור לקנור

המותרים ותכמיס לא תצאי לה הפסק ע"כ. (ועי' בתס"ל פ"ב סוף סי' ג'). וז"ל הר"ם שירלי"ו ז"ל המנמר ר' אתרוג המנומר שמלקט מכאן ומניח כאן. מלקט את המבושלים כ"ל ומניח את הלחין שלא נבשלו ותוזר ומלקט במקום אחר המבושלים דהו"ל מנומר וקאמר ר"ע דנותן פאה מכאו"ע מכל מבושל ומבושל ומן כל לא ולא. שהמבושל הקניר הלא שניתיים מפסיקו. והלא הממוזר הקניר שניתיים מפסיקו דס"ל לר"ע דמבושל בהדי שאינו מבושל שני מינים תשיבי ותמו לזרע אחר. והרלב"ד ז"ל קובר דפלוגתא דר"ע ורבנן אינו אלא על הלא המשוייר לבד: מאחד על הכל. מן הלא

תפארת ישראל

י כ י ן

ג. ולא נתלקו רק בים י' אילנות מפוזרים בג' על ג' אמה. ובמקורבים יותר. מדלמיעקר קאי מודו ב"ש. ובמרוחקים ביותר מודו ב"ה. מדנהאה שלא בשביל האילנות נעשה השדה מלבנות מלבנות דהכי יש רוח הרבה בין האילנות שנשאר ולא זרע אותו אלא ודאי התכוון שיהיה כל מלבן ומלבן שדה לבד (א): **ד.** של הערוגות. ולא נקט רלשי מלבנות. ני"ל דמעורבים לא נקראו מלבנות: **ה.** בכה"ג מודו ב"ש לבית הלל ומבד"ם נשמע לב"ה במרוחקים היו"ד זיתים בטפי מג' אמה: **ו.** קולר תבואה שנתצטל לשון לשון בשדה ומחזי כמנומר: **ז.** שלא נתבשלו:

משנה ראשונה

ב **ר"ע אומר פאה מכל אחד**. ומיירי בשים במקום הניתור שיעור שלשה תלמים דהכי לגאו נתחלת בקניר תשיב לא עדיף מבור ויר

ב ו ע ז

פ"ג (א) **ואילהי"ק** מ"ם אילנות מזרע אחר דמפסיק (כפ"ב מ"ם) והרי הכא כשנטועות י' אילנות על הקרקע שהיא ג' על ג' אמה. יהיה כל אילן מרוחק מחבירו יותר מרובע. והוא הוא המלבן שבין כל אילן ואילן. והרי בכה"ג אמרי התם דזרע אחר מפסיק בכ"ם. י"ל שאני התם דמדזרע הכל כאחת והפסיק ביניהן בתין אחר. ם"מ שהתכוון לעשות כל ג' כשדה בפ"ע. משמ"כ הכא דבשעת זריעת התבואה כבר היו האילנות נטועות. להכי י"ל אולי מקום האילנות הכריחוהו לעשות התבואה מלבנות מלבנות ולא משום שהתכוון לעשות כל אחד שדה לבד. ועוי"ל דהתם הזרע אחר

ציונים

פ"ג א **בה"א**. מיי' פ"ג מהלכות מת"ע הל"ח: ב **המנמר**. מנחות עח: ובתוס' נזיר נו:

שינויי נוסחאות

פאה מאחד בירושלמי פאה אחת. ב **מכל** בד"ם לכל וכ"ה בר"ע.

תוספות חדשים

[תוי"ט ד"ה] **ומודים** כו' נ"מ **בהודאתם** כו' **עכ"ל**. וע"ל לכאן נ"מ דמדב"ם נשמע לב"ה אם מרוחקים י' אילנות ביותר מניח שלא דמודים ב"ה כלכתב הר"ב וק"ל ולכן תני שממע ומודים. ובמשנה ג' תנן ומודים תכמיס להוהות לקלי גם אב"ה דשליק מיניה (שם) וכן כתב הפר"ח.

ראשון לציון

[תוי"ט ד"ה] **ומודים** כו'. **וגדולה מזו בפ"ה דתרומות** כו'. וע' ירלמ תוס' סוכה ט. ד"ה ואם עשתה כו' וע' יסל"מ:

תוספות אנשי שם

שנתבשו אלו כמרוומין ושפיר ס"ל גם ביו"ד לב"ם שנשניל האילנות עשתן מלבנות. וכם ס"ל כ' לנב"ם דיין לומר שתחלה קודם האילנות זרעו לפי שאין דרך כו' ע"ם והוא תמוה לע"כ בלעופין נמי נימא הכא. ותו דבאילנות זקנות שנודאי היו קודם שזרע אלו אינא למימר ול"ע: תוי"ט ד"ה **ומודים** כו' **אליבא דב"ש**. כ"ל דקאמר שם לעתר שהודו ב"ם כו' ואין אלי הדבר בלעתר שהודו דלתך קודם שהודו יכולין לפלוגי אליבא דב"ה. ולי לק"מ דכיון דתנא רע"ק מירוש ומיסרך להכי שפיר הוקרכה המשנה לומר לעתר שהודו לפל"כ גם היה כ"ע מודה שהודו שמותי ופוסק כב"ם בכל דוכתי וב"ם מוסרים הכל. להכי אני לעתר שהודו. וע' תוס' שבת ק"ל ד"ה דר"ע ודלה ז' ד"ה שמותי (להי"מ בשם שו"ת באר יעקב בכללי הסוגיות כלל ל"ח): בא"ד **בפ"ב דאהלות**. לשיטת התם נשיטה מקדם שמרו כו' ס"כ פליגי אליבא

ס"ק מלבנות הצלים שבין מלבנות הירק ומיבא מלבנות שנתבלה מתרוייהו אלא (ש"ל): **ב** במשנה **ושייר קלחים**. לא קלא ס' וע' מפוזרים אלא קלחים רבים במקום ס' וכן במקום אחר וכ"כ

ציונים
וחכ"א. מיי' שם הל"ח יג: **ומודים חכמים.** נדה נג. מיי' שם. **בזורע שבת.** גזל טו:
ג **המחליק.** יכומל' ספ"ק דמגיפה. מיי' שם הל"ג.

שינויי נוסחאות
בשלשה ק"ס **בשנים או בשלשה. מכל** נד"נ לכל וכ"כ במצ"ג ובכ"מ.

תוספות חדשים
ב [תוי"ט ד"ה] **מכל אחד כו' שמואל אמר כו'.** ק"ל לשמואל למה נקט ממני' בג' מקומות הוי"מ למתני' סתם והוי קמי' לקלמיס גם מ"ש המוי"ט דגירסת הנכונה אחת ואחת כ"ל דלעדכה הני' הנכונה אחד ומ"ה פליגי אי קמי' מקומות אי קמי' מקלמיס אבל אי גרסינן אחת פשיטא דלעדכה קמי' ודוחק לומר דפליגי בגירסת ותו דמתני' לא מדכר עדוגות למימרא דעלייהו קמי' אלא מקומות דיהוי לשון זכר (פר"ח).

ראשון לציון
ב [תוי"ט סד"ה] **בשנים או בשלשה כו' שלשה מבויא.** ע' שבת ריש דף קכ"ו ע"ב:

תום' רעק"א
ב [אות ל] ברי"ב ד"ה **שהוא נותן. משום דלזורע עבידי.** כדתנן פ"ג מ"ב דכלאים. חרדל מין זרעים. ובפ"ד מ"ה דמעשרות השבת מתעשרת זרק ויזרק. הר"ש.

תוספות אנשי שם
הר"מ בפ"ג דמ"ע שנשמר הלח מפוזר מלגנות מלגנות מרוחקות זו מזו (רמ"ז): ג ברי"ב ד"ה **המחליק כו' ואית דמפרשי.** משום דהרגישו דאי מלשון מים מלק מסר במשנה הטופ המקבל המלק' דהא תנן המחליק בצלים ולא תנן המחליק בצלים (רמ"ז): באי"ד **כמו המחלק.** וי"ל דוגמא בפסוק למליק מפס נמוך העם ע' נפ' השרטים (רמ"ז): תוי"ט ד"ה **המחליק כו' בפי"ד דשביעית.** גם המחליק דסיפא לא ס"ל לפי' הנ'. אם לא שנאמר דבמחליה מולם מלק ג' ומיים מלק ג' מלא שכולו לעניו ג'. וגם היה דשביעית טוב לומר שכיון שכפס ג' מיקרי מלק וי"ל מלק נפאר נעוע ומלק מלאו. ומ"מ לשון ג' שייך התם טפי (רמ"ז).

ממפרשתא ע"פ פי' הר"ב ז"ל: [**בשנים או בשלשה מקומות.** כך מלאתי הגירסא בספרים מחריס והכי מייתי לה בפ"ק מס' נדה פרק בא שימן דף נ"ח ומס הגירסא בשנים ובשלשה מקומות ורצין לומר שני הגירסאות דמה טעם יש לומר דדוקא בשלשה ולמי דלאו דוקא והלכך הנכון לגרוס שני בשנים ומורחת למלתא נקט. ומין להקשות השתא שיש שלשה מיבעיא]: **מכל אחד ואחד.** ולשון הר"ב מכל אחת ואחת בירושלמי הביאו הר"ם שמואל אמר מפני שאין הרשות שבהן ממתין לחברון שבהן. רבי יוסף בשם ר' יוחנן מפני שדרכן ליזרע ערוגות ערוגות. על דעתיה דשמואל מפרישים מכל קלח וקלח. על דעתיה דרבי יוחנן מפרישים מכל ערוגה וערוגה ע"כ. והר"ב מפרש טעמא דמתניתין כרבי יוחנן הלכך הגרסא הנכונה אחת ואחת. ומען דגרס אחד ואחד. מליצה דשמואל גרס הכי. ומ"ש הר"ב כאילו כל ערוגה שהה אחת עיין בכלאים פ"ב משנה ט':

אֶחָד וְאֶחָד׳ח. חֲכָמִים אוֹמְרִים, מֵאֶחָד עַל הַכֹּל׳ט. וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי עֲקִיבָא בְּזוֹרֵעַ שֶׁבָּת׳ י אוֹ חֲרָדָל בִּשְׁלשָׁה מְקוֹמוֹת, שֶׁהוּא נוֹתֵן פֵּאָה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד׳יא: ג הַמַּחֲלִיק בְּצָלִים לַחִים׳יב לַשּׁוּק וּמְקַיְּמִים יְבֵשִׁים

ג [**המחליק.** פירוש השני שפירש הר"ב שהוא כמו הממלק קשה שאין עולה זה הפירוש בפרק ד' דשביעית

פירוש המשניות להרמב"ם

השדה כדמות עור הנמר שהוא נקודות נקודות וביאר הגמ' שזה הדמיון הוא שעוקר היבש ויניח הלח וזהו מה שאמר ושייר קלחים לחים ר"ל שעקר היבש והניח הלח: ופי' **שבת** בלשון לעז אני"ט ובלשון ערב אל שב"ת: **וחרדל.** הוא בלשון ערבי אל כרד"ל ובלשון לעז שינאפר"י וטעם זה הענין שמנהג בני אדם לזרוע אותן פרודות בערוגות והוא מה שאמר בגמרא מפני שדרכן לזרוע ערוגות ערוגות ואין הלכה כר"ע. ג **המחליק** החותך כמו מחליק פטיש (ישעיה מא). **ואפונין.** זרעונים: **וכרם.** המדל כרם מדולדל גזור ממלת דל והוא שיבצור מקצתו וימכור ויעזוב הנשאר לדרוך או ליבש אמר

מלאכת שלמה

המשוייר על הלח והמשומל דכולו מין ג'. ומפרש בירושלמי מי מסיק מד מינה לרבנן כי הוי הלח המשוייר רובא. דלילמא כי הוי רובא מלטרף לח של כאן עם לח של כאן ומן המשומל נותן פאה לעצמו ומן הלח לעצמו ע"כ. ועוד כתב ומודים מכמיס לר"ע וכו' בשלשה מקומות. דוקא נקט לשמעינן לטעמיה דריסא פליג ר"ע דיסיב פאה על כל מבושל ומבושל היינו משום דהוי המבושל מופסק כגון יבש מכאן ולח במאצע ויבש מכאן דהוו שלשה מקומות. ולאילו חניא לח וחניא יבש אפילו ר"ע מודי עכ"ל ז"ל: **ומודים חכמים לר"ע בזורע שבת או חרדל בג' מקומות שהוא נותן פאה מכל אחת ואחת.** גרסי' דקאי לערוגות לפי מה שפי' ר"ע ז"ל ופשטר דאפילו לפי' ר"ע ז"ל גרסי' מכל אחד ואחת בלילי"ת דקאי אלשון מקומות דקתני דהוו לשון זכר. ובמס' נדה התם דייק. שבת מדממייב בפאה מחייב במעשרות מטמא טומאת שחייב בפאה חייב במעשרות. ומדממייב במעשרות מטמא טומאת אוכלין דהכי תנן התם נמי כל שחייב במעשרות מטמא טומאת אוכלין. אלמא כל מידי דעדיד לטעמא מטמא טומאת אוכלין. דהאי שבת לטעמא עבידא. ורמינהי מהאי תנן בפ"ג דמס' עוקצין הקושא והמתם ולאחי בשמים התיאה והחלתית והפלפלין וחלות מריא נלקחין בכסף מעשר ואינם מטמאים טומאת אוכלין דברי ר"ע. ופי' רש"י ז"ל אלמא כל מידי דלא עדיד לאוכלי אלא להטעים הקדרה לא מטמא להא פלפלין וכרכום לטעמא עבידי. ואני התם רב מקלא שאני שבת דקתמא לכתך עשוה פי' רש"י ז"ל דכותמין אותו ונותנין אותו בכותח ועיקרו שבת וכו מטבלין כל אוכל להא לאו לטעמא עבידי להוא עיקר. וכתב שם תוס' ז"ל ה"מ לאחוי הא תנן בפ"ד דמעשרות השבת מעשרת זרע וירק וזירן ובהדיא תנן בפרק בתרא דעוקצין השבת מעשרת טעם בקדרה אין בה משום תרומה ואינה מטמא טומאת אוכלין. הא עד שלא נתנה טעם בקדרה יש בה משום תרומה ומטמא טומאת אוכלין אלא דניחא ליה למיפרך דר"ע אדר"ע ע"כ. ואיכא מאן דגרים לה למתני' בפ"פ כ"ג ומיהו. וטעות הוא כמש"ם רש"י ותוס' ז"ל: ג **המחליק בצלים לחים כו'.** הר"ם שיריליי"ו ז"ל פי' המחליק בצלים לחים וכו'. לאו הייגו (מחליק דסיפא דהייגו שמחליק פני הקרקע ואינו עוקר כל הערוגה אלא שבא ביחד והכא עוקר הלחים והרכיס למכרן) (נלע"ד להגיה כמחליק דסיפא דהתם הייגו שמחליק פני הקרקע ועוקר את כל הערוגה כלם ביחד לחים ורכיס למכרם והכא דסיפא מתרמי כו') דסיפא מתרמי דדמי למדל קתני דנותן פאה לאחו לעצמן ולאחו כו'. אלא המחליק להכא דהייגו שמחליק הבצלים גופייהו שמסיר מהן חותן עין המעופשות כדי למכרן ודייקא מתני' דבסיפא אי מחליק מאחת יל לאחר אין מחליק דריסא כי"ל: נותן פאה לאחו לעצמן כו'. בירושלמי פליגי בה אמוראי אליבא דמ"ד דטעמא דשוק וגוזן מסיבי שמפסיק בכל אורך השדה בלי הפסק. משע"כ הכא כל גזע וגזע שמפסיק בין מלבן לחבירו אינו רואה רק כ"ס:

ח. מכל נימור ונימור לחע"ג לעיל [רפ"ב] לכ"ע רק זרע אחר מפסיק ס"ל דשחי הכא דמלחא נחבשלו עדיין הנשחרים כזרע אחר דמי: **ט.** דס"ל דמלוקטין שניהן בחופן שוה להכי קניית רשומים אחתלחא דקניית כולן היא: **י.** דילקוטיו: **יא.** לחין דרכן לזרוע שדה ג'. וכל ג' חשיב שדה בפ"ע. ואף לחין פאה לירק. הגהו מיני זרעים ניהו: **יב.** נ"ל דר"ל תולש קצתן כשהן רכים. וחלקים בלי קליפה:

משנה ראשונה

דפחות משלש חלמים לא מפסק, ומיהו קשה סיפא ומודים מכמיס בזורע שבת וכו' אי אינא בהפסק שלשה חלמים מאי קמ"ל היינו שדה בור דחניען רפ"ב המפסיק. ולחיתי נמ' משנת מכמיס שכתב בירושלמי חמר דשבת ודחרדל שדרכן לזרען ערוגות לא נריכי הפסק שלשה חלמים. ומ"מ אינו מיושב למחאי מני ליה הכא ומאי ומודים בריסא במגמר דצריך למימר טעם מחחלחא דקניירה וסיפא בזורע ואינו ענין לכאן וה"ל

נימוקי הגרי"ב

פ"ג ג רע"ב ד"ה **המחליק. ורמב"ם פי' מאחת יד.** נ"ב קשה כדכניו כי לפי' הרמב"ם משמע דלא גרים וכן בכרם ולא קאי אלמעלה רק גי' ובכרם המדל כו' נמצא לענין דינא בכרם אם מדל לגזוז ואין לדחוק אינו נותן כלל רק מן המבושל משום דהוה בקירה ערלה, משמ"כ המחליק מאחת יד ובפי' וכן הוא בחיבורו פ"ב מה' מ"ע ה"ו ובבלאים ובחפוזים כשמחליק נותן פאה לכאו"א וזה ריעא דמתני' ופסקה רבינו בפ"ג מה' מ"ע הי"ג והוסיף שם פוליס ועי' מזה היטיב בפי' ובחבורו.

יכשיס לגורן לקיוס: **נותן פאה לאלו לעצמן.** דכשני מיני מטיס דמו: **וכן בכרם.** וכן המחליק בכרס דיינו כמחליק בבצלים: **המדל** נותן מן המשוייר על מה ששייר. בזמן שהבצלים זרועים לצופים, נוטל מהם אחד מבעמיים כדי שהשתריס יתגדלו בריוח ויעשו גסיס, וזהו הנקרא מדל שדולה ושולף לוסס ממקוסס, ותנן לילזו נוטל אחת ומניח שניס, ולוסן שעוקר ליתן ריוח לשתריס, לילס מייבין בפאה °לפי שתקנת השתריס היא, הילכך נותן פאה מן השאר לבד והשעקר פטור מכלוס ללא תשיבת קלירה: **המחליק מאחת יד.** כלומר מעניו אחד, או כולו לגורן או כולו לשוק. ורמב"ס פירש מאחת יד ממקוס אחד, שהחלק שנוטל למכור בשוק לילו נוטל לוסו מכלן ומכלן

לַגֹּרֶן״, נוֹתֵן פֵּאָה לְאֵלּוּ לְעַצְמָן וּלְאֵלּוּ לְעַצְמָן״. וְכֵן בַּאֲפוּנִין״ט, וְכֵן בְּכֶרֶם״ט. הַמְּדֵל״י, נוֹתֵן מִן הַמְּשׁוֹאָר עַל מַה שֶּׁשִּׁיֵּיר״יא. וְהַמַּחֲלִיק מֵאַחַת יָד״יב, נוֹתֵן מִן מיניס בסתמה יכול שתקנת השתריס היא שיתגדלו בריוח ויעשו גסיס, וזהו הנקרא מדל שדולה ושולף לוסס ממקוסס, ותנן לילזו נוטל אחת ומניח שניס, ולוסן שעוקר ליתן ריוח לשתריס, לילס מייבין בפאה °לפי שתקנת השתריס היא, הילכך נותן פאה מן השאר לבד והשעקר פטור מכלוס ללא תשיבת קלירה: **המחליק מאחת יד.** כלומר מעניו אחד, או כולו לגורן או כולו לשוק. ורמב"ס פירש מאחת יד ממקוס אחד, שהחלק שנוטל למכור בשוק לילו נוטל לוסו מכלן ומכלן

פירוש המשניות להרמב"ם

שחייב לתת פאה מן השארית הנשארת כפי מה שנשאר לא כפי הכרם כולו וזה כשיבצור הענבים מכל צד מצדי הכרם אבל כשיבצור מצד א' ומכר והניח הנשאר יתן ממה שנשאר פאה המחוייבת לכל הכרם. וזהו פירושו מה שאמר **המחליק**

מלאכת שלמה

שני מיניס ולסכי הוו שמי קלירות. ולילא מ"ד לטעמא ללא ויבש שני מיניו הן. (ועי' בתוי"ט): וכן בפאוניס. שמחליק לתוס ומקייס יבשיס. ויש לפרש ללאו בלוסן שהן מין ירק מייבי דסיינו לפוניס הגמלוניס שהיו מין ירק ללא בלוסן שהן מין זרעיס כדתנן פ' ערוגה לפוניס השופין מין זרעיס. ג"י הכא שמעת קתני וזרעו מתקייס לפילו לוסן שהן מין ירק דסתם לענין ערוגה הוא דתני לה ומפני העלין לילס בהו שרכה: וכן בכרס. לי מוכר בוסר לאכול השתא ומקייס לשכולות המחריס לעשותס יין או לסוקיס בוסן פאה לאלו לעצמן וכו' ע"כ: **וכן בכרם המדל.** מפרש הרמב"ס ז"ל שכולו בצד אחד ולא"ל כרס מדולדל. ולין משמע כן בירושל' וכן בעירוב בערך מדל ללא שפי' לבוסן פאה מן השאר לבד ומן שני מיניס ולסכי הוו שמי קלירות. ולילא מ"ד לטעמא ללא ויבש שני מיניו הן. (ועי' בתוי"ט): וכן בפאוניס. שמחליק לתוס ומקייס יבשיס. ויש לפרש ללאו בלוסן שהן מין ירק מייבי דסיינו לפוניס הגמלוניס שהיו מין ירק ללא בלוסן שהן מין זרעיס כדתנן פ' ערוגה לפוניס השופין מין זרעיס. ג"י הכא שמעת קתני וזרעו מתקייס לפילו לוסן שהן מין ירק דסתם לענין ערוגה הוא דתני לה ומפני העלין לילס בהו שרכה: וכן בכרס. לי מוכר בוסר לאכול השתא ומקייס לשכולות המחריס לעשותס יין או לסוקיס בוסן פאה לאלו לעצמן וכו' ע"כ: **וכן בכרם המדל.** מפרש הרמב"ס ז"ל שכולו בצד אחד ולא"ל כרס מדולדל. ולין משמע כן בירושל' וכן בעירוב בערך מדל ללא שפי' לבוסן פאה מן השאר לבד ומן

מלאכת שלמה

הנעקר לבד ז"ל. ירושלמי תנא דבי רבי מדל נוטל לוסד ומניח לוסן וכך מנהג בזמן שהבצלים זרועים לצופין מוציא מהס מבינתייס שיתגדלו בריוח ויעשו גדולים לוסד שעוקר מהס להרויח השתריס לוסן נתהנין לקלירה. לפי שתקנת השתריס היא הלכך נותן פאה מן הנשאר לבד ומן הנעקר לבד. ע"כ. ולוסד"כ מבואר שכתב הר"ם שילל"ו ז"ל שאין נרלין דברי הרמב"ס ז"ל. עוד גרסי' בירושל' תני ר"ש בד"ל דמדל נותן מן המשוייר על מה ששייר במדל לשון לוסד במדל לבינ שנותן מן המשוייר על הכל. ופי' הר"ם ז"ל במדל לבינ כלומר לגורן דמזו לכורסן לקיוס ע"כ: **המחליק.** בפי' שני כלומר לגרן בלוסד יד בפעס לוסד ע"כ. [ועי' על זה בתוספות יום טוב].

יג. ר"ל משיירין בקרקע שיהוה עליהן קליפה. לעשותן גורן ולעפ"כ שייכן בתבשלו כבר: **יד.** דמדלס נוטל ממקום ל' ולסמיק. הו"ל שוק וגורן ג' מיניס. ולא מהשב לוסלהס דקלירה משע"כ בתנחר לעיל לפילו נוטל מכמה מקומות ובזמיס מחולפיס לפ"ס נותן לרבנן לשייכן פאה ל' דהסס נוטל בג' בזמיס שייכן [לסיס] התבשלים כבר. ושפיר הו"ל בתחלה לוסלהס דקלירה. אבל שבשעת עקירת הירשוים כבר נתבשלו הלרוסים רק שלפ"כ מייכן שיהיבשו כדי לקיימן לגורן אינן דומין לירשוים שוכלין לסיס

משנה ראשונה

למיתנייה לעיל פ"ג גבי אלו מפסיקין דזורע שבת וחרדל דפסקה דילהו בכל שהו. ומדברי הרמב"ס בתבורו נרלה שמפרש קיפה נמי בתנחר השבת וחרדל ומודיס תכמיס לנריך פאה לכל לוסד לוסי לתיתר שבתחלתן מזרעו כך ואינו מן הניתור שדרכן לזרוע ערוגות והלכך תני זורע תרדל לחיקורא משום זורע הוא: **נותן פאה לאלו לעצמן.** פי' הר"ב דכשני מיני מטיס דמו. כלומר בשוק וגורן חשיב כשני גרגות כלומר בירושלמי שוק וגורן הוי כשני מיניס. ומשמע לפ"ז דה"ה בתניס שנתן מקלת לשוק ומקלת לגורן נותן שתי פאות ולוסלי תני לה בבצלים ו"ל דתרתי בעינן שוק וגורן וגם לה ויבש ולסכי נקט בצלים דשכיחי בהו לתין ויבשין ובתניס לא שכיח והא לתתר שוק וגורן שני מינים בתבשלו לכל הכרס וזהו פי' ר"ש **המחליק** מאחת יד לאו לעניו שוק וגורן אלא כשנוטל מעט מכאן ומעט מכאן יתן ממה שנשאר

ציונים

המדל. מיי' שם פ"ג הל"ו ופ"ג הל"ג.

שינויי נוסחאות

ג **והמחליק** נד"ב **המחליק** וכ"ס בתמב"ג. **מאחת** נד"ב באחת.

תוספות חדשים

[משנה ג] **המחליק מאחת יד.** הרע"ב כתב שני פירושים ותתד הוא פירוש הר"ם ולא ידענא מאי קמ"ל מתני' דהא הוי מלתא דפשיטא ולפירוש הרתב"ם ניתא (פר"ח).

תום' רעק"א

ג [אות לא] בר"ב ד"ה **המדל לפי שתקנת הנשארים הוא.** ואפשר דהטעם דירק בעלמא הוא ועדיין לא הגיע לחיוב פאה ושאני מנמר לקליות דמכניסו לקיום ע"י שמייבשים אותם לקליות אבל הנך בצלים דלא גמר כ"צ נרקבים ואין מכניסן לקיום. הר"ש.

תוספות אנשי שם

במשנה **וכן באפונים.** למה שכתב המו"ט דקמ"ל דשוק וגורן ג' מינין ל"ש דבפוניס משמעינן רבותא דמע"ג לתין דרך בל"ל לעשות מהס גרן כדתמרינן בגיטה דף י"ג. וכברס תיכף רבותא טפי לתין שם גרן כלל ולכן הדר מני וכן בכרס תבל להר"מ דל"ג וכן בכרס ל"ל לזה (ש"ל): בתו"ח ד"ה **המחליק כו' ולא ידענא מאי קמ"ל כו'.** והרמ"ז כ' דלשמעינן מע"ג שמחליק בזמיס שוים תין הזמן מפסיק ולפ"ז ע"כ שמחליק דסיפא תל' תלוק. ולשון יל לפי' הרמב"ס מתפרש מקום כמו ויל מהיה לך לבל לפי' הר"ב תיי יודע לפרשה תס לא יהיה מלשון ותרבע הידות אר"ל תלקיס דריסת הוא תב' תלקיס לשוק ולגורן וסיפא מחלק ל'. ע"כ: תוי"ט ד"ה **והמחליק כו' בד"א.** המו"ט קיל"ר ז"ל הרמב"ס וכרס המדל כרס מדולדל גזור ממלא לל והוא שיבצור מקלתו ויתכור ויעזוד הנשאר לגרוך או ליבש. תתר שתייב תת פאה תן הנשאר הנשאר בשבת כפי מה שנשאר לא לל תת כשיבצור הענבים תכל לד ויבש ויתכור ויתן תת הנשאר

ובגר מרוח אחת היו כבוגר שרוי מעט מכאן ומעט מכאן שהוא פטור: **ד האמהות של בצלים חייבות בפאה.** וכתב הר"ב דלא חזו לאכילה אלא על ידי הדחק. ומכל מקום הואיל והבצלים עומדין שלא נשתנו מידי לאכילה ניתנו. אף האמהות שמשתין חותן כאדם לא יצאו מכלל להפטר מפאה מה שאין כן שפיתי שטיח שכתב הר"ב בפ"ק משנה ד' שכל המין היו רואי לאכילה אלא ע"י הדחק:

הַמְשָׁאָר עַל הַכֹּל: ד הָאֲמָהוֹת שֶׁל בְּצָלִים, חַיָּבוֹת בְּפֵאָה[כא]. וְרַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר. מַלְבְּנוֹת הַבְּצָלִים שֶׁבֵּין הַיָּרָק, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, פֵּאָה מִכָּל אַחַת וְאַחַת[כב]. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, מֵאֶחָת עַל הַכֹּל: ה הָאַחִין שֶׁחָלְקוּ, נוֹתְנִין שְׁתֵּי פֵאוֹת. חָזְרוּ וְנִשְׁתַּתְּפוּ, נוֹתְנִין פֵּאָה אֶחָת.

ציונים
ד **האמהות.** מיי' שם פ"ג הל"ב: **מלבנות הבצלים.** נדה נ. תוליו קלז: **וחכ"א.** מיי' שם פ"ג הל"י: ה **האחין שחלקו.** מיי' שם הלט"ז.

שינויי נוסחאות
ד **מאחת** כל"ג מאחד. וכ"ם כתב שהעיקר כגי' שלפנינו שכן הוא בר' יוסי ולא דק למדרגת העיקר לגרוס גם בר' יוסי מחד כמ"ש בס"ל.

תוספות חדשים
[משנה ד] **וחכ"א מאחת.** פירוש אע"פ שלענין פאה הם מלוקים שהרי בצלים מיניהן וירק מיפטר מפאה מ"מ לענין הפקר הכל מקרי מין אחד ואין הירק מפסיק בין המלבנות (פר"ח):

תוספות אנשי שם
מחליק במק"ש למחליק במקומות הרבה (ב"ד). ג"כ צ"ע למה הניח הרמב"ם הדין בכרם ג' פעמים ג' בפ"ב ה"ו ושם לא הזכיר מלא המלל והזכיר הטעם משום בלילת הרעי ולירק לזה דין דקוקוף מליטת מעט מעט. ג' בפ"ג הכ"ג הזכיר המלל שהוא בשביל מקנת הנשתרים והמנה שזה דוקא בהילל למכור בשוק אבל הילל להניח בביתו נותן מן הנשתר שהניח לדרוך פאה ג' הרחוקה לכל והוא מהירושלמי וע"ש בגיאור הרדב"ז. וצ"ע.
ד תוי"ט ד"ה **האמהות כו' ומ"מ הואיל כו'.** זה ג"כ לפי המ' ג' של המוס' דבשת שהניח המ"ט לעיל פ"ק אבל לתירוץ הב' שהניח שם שטיח עדיפי מלא גמור הוא ולא ממעטינן ע"ש ג"כ ק' דהוי דומיא דהכא ונימא דאע"ג דשפיתי שטיח אין כאן כ"כ כיון דשטיח עדיפי מזו לחייבו. ובע"כ לפום האי פי' נריך לחלק דהתם שפיתי שטיח אינן נאכלין אלא ע"י דוחק גדול משא"כ אמהות של בצלים. ולפע"ז אפשר דהניח בירושלמי והביאו הרב"ז לפי' דפטר לפי שאין מכניסו לקיום ואם אינה אוכל לימא מפני שאינם אוכל אלא כולו מגד אחת: ד **האמהות של בצלים.** בצלים גדולים שמניחין אותן לגדל זרע, ומתוך שמשתהין בארץ לא חזו לאכילה אלא על ידי הדחק, ולכך פטר רבי יוסי, ואין הלכה כמותו: **מלבנות הבצלים שבין הירק.** סבר רבי יוסי דירק כזרע אחר דמי, שאין דרך בני אדם להיות מכניס בצלים בין הירק, ותנן לעיל בפרק שני זרע אחר מפסיק. ואין הלכה כרבי יוסי:

פירוש המשניות להרמב"ם

מאחת יד ר"ל הבוצר או הקוצר מצד א'. ד **האמהות.** הם הבצלים השמורים לזרע. ואין הלכה כר' יוסי בשני דברים אלו.

מלאכת שלמה

ד **האמהות של בצלים כו'.** מפרש בירושלמי כ"ש אמר מאמהות פדגוגוס. פי' הרמ"ם ז"ל בן עלי הבצלים ומאמהות ר' שפתה שהעלין הן משמשין לעקרן בהן ולקושרן בגודות בגודות ור"י פטר להו מטעם הפקר ורבנן ס"ל דלאו מפקירן הוא ונקטי' במפקנא דפי' אמהות כדי הוא ושם הרמב"ם ע"כ בקיצור. ועי' בתוי"ט: **מלבנות הבצלים.** בתוליו בפ' רחטים הגז (דקל"ז) שמעי' מינה דאע"ג דר' יוסי דייק בעלמא ליפנע דקרא לקט קציר ולא לקט קטוף מוכח הוא במידי דלורחים בקטוף כגון בצלים ושומים דקטוף שלהן זהו קנירן. דהא מחייב פאה בבצלים ואע"ג דאינו קולרן במגל ומרבה לה מקרא דמניח קציר אין לי אלא קציר עוקר כגון עדשים מנין ת"ל לקלוב. תולש כגון פוליס מנין ת"ל בקולרן ע"כ. ופי' בערוך טעמא דר' יוסי דס"ל הואיל והירק פטור מן הפאה וכל ערוגה לבדה אין מצטרפות ע"כ. ובירוש' ר"פ מפרש טעמא דר"י משום דאין דרך בני"א להכניס בצלים בין הירק ומש"ה מפסקי. ורבנן סבירי כיון דבצלים מכניסן לקיום הוא וירק אין מכניסו לקיום בעלה ערוגת ירק לגבייהו וכתוירע מסיפא: ה **נותנין שתי פאות.** דכבל מד ומד קיימן ביה שדך: **נותנין פאה אחת.** דנפקא לן בפ' רחטים הגז דשותפין מייחין בפאה דאע"ג דכתיב שדך דמשמע דירך אין דשותפין לן כתב רחמנא קציר אחר דכתב משמע על שניהם הוא

אבל בעקרן במקום ג' אפי' מחליק מחשב מחמת דקציר: **כ.** בצלים שמשתירין בארץ להרבות זרע ולא חזו לאכילה: **כא.** דע"פ מחלה הוה חזי לאכילה בשעה שלקט הרחשונים לאכילה היו גם אלו שהשתירן בקרקע לזרע ג"כ רחוין לאכילה וחייבין. לפיכך נותן פאה לאלו לעצמן ולאלו לעצמן כלעיל (מ"ג): **כב.** ס"ל ירק כזרע אחר דמי למפסיק. כפ"ב. ולא דמי לתבואה בין הזיתים

משנה ראשונה

מכאן קרי מדל ומצד אחד כולו קרי מאחת יד: ד **האמהות של בצלים.** פי' הר"ב שמקיימין אותן לזרע וכו' וכל שאינו אלא לזרע פטור מפאה דדוקא לוקל חייב בפאה. והא דכתב הר"ב לעיל מ"ג דשבח ומרדל משום לזרע עבידי חייבין בפאה. שהם רואין הם לאכילה שהרי ירק הם אלא דמהני להו לעבידי נמי לזרע דלא מצינו כשאר ירק לפוטרן. ומ"ש הר"ב דבחזו לאכילה ע"י הדחק פליגי עי' בתוי"ט זה. ולעד"ז בצלים אע"פ שירק הוא חייב בפאה שמכניסן לקיום וכמ"ש הר"ם פ"ק מ"ד וכ"כ רמב"ם רפ"ג מהלכ"ע כמ"ש והכא האמהות אין מכניסן לקיום שהרי משתהין בארץ ומתקלקלין ואין מתקיימין וסברי מכניסם כיון דמזו לקיום אילו לא הניחן זמן מרובה בארץ מכניסן לקיום מיקרי. וי"א סבר בתר דידי' אזלינן והשתא מיהא אין מתקיימין: **מלבנות הבצלים שבין הירק.** פי' הר"ב דלר' יוסי ירק כזרע אחר דמי ומפסיק ע"כ וע"ל דלהכמים ירק לאו כזרע אחר כיון שגם הבצלים מין ירק שם ירק אחד הוא וכ"ש סבר דידי' דלא מצינו שיהא דרך להכניס בצלים בין הירק מפסיק. משמע לפי' זה דמתני' שהירק מפסיק בין הבצלים וכ"כ הרמב"ם בתבורו ורש"י בפ' בא סימן לך ג' ולשון המשנה משמע שהיקף שהבצלים מפסיקין בין הירק. וי"ל שיש כאן הרבה מלבנות מלאו ומלאו ומפסיקין זה אע"פ שזה דומיא דמלבנות תבואה שבין הזיתים דר"פ דהתם נמי אמרי' שהזיתים מפסיקין. ומיהו הכא אין לריך לזה ויש לפרש דמיירי בזמן ירק שהיה בפאה כגון השום והבצל והתרדל כלעיל מ"ג והשתא אחי אם כולו מגד אחת: ד **האמהות של בצלים.** בצלים גדולים שמניחין אותן לגדל זרע, ומתוך שמשתהין בארץ לא חזו לאכילה אלא על ידי הדחק, ולכך פטר רבי יוסי, ואין הלכה כמותו: **מלבנות הבצלים שבין הירק.** סבר רבי יוסי דירק כזרע אחר דמי, שאין דרך בני אדם להיות מכניס בצלים בין הירק, ותנן לעיל בפרק שני זרע אחר מפסיק. ואין הלכה כרבי יוסי: